

ACTIVITATEA C N M A S I

SIMPOZIONUL PRIVIND MOȘTENIREA CULTURALĂ, ORGANIZAT DE CONFERINȚA PENTRU SECURITATE ȘI COLABORARE ÎN EUROPA (CSCE) — CRACOVIA, 28 MAI—7 Iunie 1991

Cu participarea reprezentanților a 32 de state europene, la care s-au adăugat Statele Unite și Canada iar cu statut de observator Albania, fiind de asemenea prezente organisme internaționale precum UNESCO, Consiliul Europei sau Comunitatea Europeană, simpozionul dedicat patrimoniului cultural european a constituit foarte probabil cea mai mare desfășurare de forțe și competențe în domeniul dat din întreaga istorie a continentului. Moștenirea culturală în sensul cel mai larg al termenului, de la diversitatea experiențelor acumulate și pînă la materialitatea obiectului conservat și înregistrat, totul privit prin prisma nouă a unui spațiu cu determinări istorice comune, eliberat de constrîngerile diviziunii din ultima jumătate de secol.

Originalitatea și în același timp una dintre condițiile succesului CSCE au constat în abordarea ideii de securitate în sens global, îmbrățișînd cultura alături de aspectele militare, economice, de mediu înconjurător sau de garanții ale drepturilor omului. Cultivarea comună a patrimoniului european și schimburile culturale în permanentă creștere sînt garanții ale unei mai bune cunoașteri între oameni și națiuni, favorizînd înțelegeri durabile.

Prezența românească la simpozion a avut caracter complex, cuprinzînd atît politicieni ai culturii de la Ministerul de Externe și de la ministerul titular, cît și specialiști reprezentînd două dintre numeroasele comisii constituite în timpul din urmă pe lîngă Ministerul Culturii: Comisia Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice și Comisia Muzeelor și Colecțiilor. Aceste două organisme au fost departe de a acoperi evantaiul larg al temelor abordate, dar este la fel de adevărat că patrimoniul de monumente istorice, de situri și rezervații arheologice, de muzee și colecții,

au reprezentat centrul de greutate al simpozionului.

Dialogul s-a desfășurat, pe de o parte, între specialiștii aceluiași domenii din țări diferite, iar pe de altă parte dintre oamenii de meserie și factorii guvernamentali ai politicii culturale. Și trebuie spus că, împotriva așteptărilor, consensurile s-au stabilit mai degrabă pe orizontală, în funcție de specializări și interese profesionale, decît pe verticală determinărilor naționale și politice. Această constituie motiv de optimism în ceea ce privește rolul patrimoniului cultural-istoric și al culturii în general la edificarea unui sistem nou de relații și legături pe continentul nostru.

Una dintre ideile centrale ale simpozionului, evidențiată de mai toate delegațiile, a constat din recunoașterea și cultivarea în folos comun a adevărului după care civilizația europeană, exprimată de moștenirea culturală apreciată global, conține o mare varietate de aspecte particulare de valoare egală. Identitatea culturală europeană — la care se cere legitimată și aceea a Americii de Nord, pentru a nu adăuga aici încă alte zone din afara continentului — este de fapt produsul unei diversități acceptate atît pe ansamblul statelor europene cît și în interiorul fiecărui dintre popoarele ce compun acest ansamblu. În interiorul fiecărui stat și chiar a fiecărei subdiviziuni componente, creația culturală contemporană ca și aceea moștenită se întemeiază pe o diversitate care se cere apreciată drept izvor de bogăție. Fiecare individualitate, fiecare tradiție culturală regională sau națională, reprezintă aporturi la un patrimoniu comun.

Din lucrările simpozionului s-a desprins, cu semnificația de concluzii generale, ideea rolului determinant avut de cultură și de intelectuali în lichidarea divizării Europei și a dispariției frontierelor

ideologice. Între cultură și situația economică există puternice interdependențe, avînd consecințe în ceea ce privește evoluția fostelor țări „comuniste” spre democrație și economie de piață. Realizarea unității Europei trece și prin compartimentul patrimoniului cultural-istoric și trebuie sprijinită în toate sferile prin acte de voință politică ale tuturor statelor participante la CSCE.

Dezbaterile prilejuite de simpozion au permis prezentarea de contribuții privind definirea, inventarierea, protejarea, conservarea și restaurarea valorilor de patrimoniu prin metode clasice și tehnologii moderne, inclusiv armonizarea reglementărilor valabile în materie. Experții au avansat numeroase propuneri de colaborare între specialiști și instituțiile din care aceștia fac parte, între organismele puterilor de stat. A fost propusă crearea structurilor de colaborare (bănci de date, informații, centre de studii și de formare a cadrelor, centre de restaurare etc.) la care să fie asociate atît UNESCO cît și Consiliul Europei. O atenție deosebită a fost acordată mijloacelor de informare pentru sensibilizarea factorilor de putere în domeniul conservării patrimoniului, a înălțurării efectelor distructive ale urbanizării, industriilor poluante, turismului comercial, exportului ilicit de bunuri de patrimoniu. Ultimul dintre aspectele evocate provoacă în momentul de față îndreptățite îngrijorări și căutări de soluții, deoarece decalajele economice combinate cu recentele liberalizări provoacă o adevărată hemoragie de bunuri patrimoniale din țările răsăritului și centrului european spre apusul continentului și dincolo de ocean. Este vorba de preocupări legate în principal de patrimoniul mobil, deși unele cazuri concrete evocate a se fi produs recent în partea estică a Ciprului (demontarea și expor-

tul de mozaicuri) reflectă generalizarea primejdiei.

În ceea ce privește contribuția românească la constituirea pachetului de propuneri și disponibilități în vederea documentului final al simpozionului, se cuvin reținute următoarele:

— crearea la București a unui institut internațional de restaurare și conservare a patrimoniului etnografic din lemn;

— instituționalizarea ca manifestare bienală a simpozionului inițiat în 1990 de țara noastră cu tema „satului european de azi”;

— crearea de comisii bilaterale de bună vecinătate care să favorizeze identificarea mijloacelor și accesul liber la mărturiile arheologice, documentele de arhivă, mărturiile de istoria artei și alte

informații de interes comun, domenii care din motive politice au fost inaccesibile în timpul regimurilor totalitare;

— cooperarea mai strânsă cu reprezentanții cultelor religioase în salvagardarea patrimoniului cultural-istoric;

— inițierea unei acțiuni internaționale pentru elaborarea catalogului cumulativ al tipăriturilor din secolul al XVI-lea;

— lansarea unor emisiuni de televiziune în toate țările europene cu tema „o țară pe zi”.

Documentul final al simpozionului de la Cracovia, rezultat de pe urma dezbaterii în cerc mai restrâns a proiectelor propuse de mai multe delegații, a primit prevalență ținută doctrinală. S-a căzut de acord asupra necesității ali-

nierii documentelor și reglementărilor decurgând din acorduri anterioare la noile realități, decurgând din evenimentele anului crucial 1989. Simpozionul de la Cracovia urmează a fi considerat punct de pornire pentru etapa revizuirii regulilor de procedură CSCE. Din punctul de vedere al specialiștilor și experților, documentul final a putut fi apreciat drept nesatisfăcător, lăsând aproape total în afară aspectele concrete ale discuțiilor și înțelegerilor convenite. Faptul că aspectele politicii culturale au prevalat asupra inventarelor de aspecte specializate este parțial compensat de certitudinea publicării în volum, într-un viitor foarte apropiat, a întregii desfășurări a simpozionului de la Cracovia.

RADU POPA

DIN ACTIVITATEA CNMASI

Ședința extraordinară a CNMASI din 10 iunie 1991 s-a ocupat în exclusivitate de Legea Monumentelor Istorice, mai precis de situația creată în urma neacceptării de către Ministerul Culturii a proiectului depus de CNMASI în septembrie 1990 și de apariția unui alt proiect — total inacceptabil din punctul de vedere al politicii în domeniul monumentelor.

Ședința a fost condusă de prof. Grigore Ionescu, președintele CNMASI și a beneficiat de prezența majorității covârșitoare a membrilor Comisiei.

Legea, în forma propusă de Ministerul Culturii și adusă la cunoștința Comisiei spre discutare de secretarul de stat (de atunci) dl. Coriolan Babeți, a fost prezentată în ședință de dr. Cezara Mucenic. Din cuprinsul acestui proiect de Lege, care a fost primit cu reținere, chiar cu indignare, de membrii CNMASI, enumerăm câteva idei: criteriile pentru declararea monumentelor istorice sînt de unicitate, noutate, reprezentativitate; autoritățile care au puterea de decizie sînt: Ministerul Culturii și Consiliul Patrimoniului Cultural Național — organ consultativ: DMASI susține secretariatul CNMASI și trece în subordinea Ministerului Culturii; oficiile de patrimoniu

sînt organele de lucru ale Ministerului; statul nu se implică în protejarea monumentelor; anumite probleme se rezolvă numai cu semnătura ministrului; este eliminată activitatea științifică a DMASI (documentare, verificare, metodologie); principal în cadrul acestui proiect problemele se pun juridic și nu științific; oficiile de patrimoniu preiau competența DMASI, fără a mai fi controlate, dar nu se precizează cu ce mijloace financiare se vor susține; comisiile teritoriale ale Monumentelor nu mai au nici o competență; includerea pe lista de monumente se face numai la propunerea oficiilor, iar aprobarea e semnată de ministru; reclassarea unui monument în listă e posibilă numai după 5 ani; monumentele sînt protejate numai după includerea în listă; monumentele care au proprietar sînt protejate de oficii, dar nu se precizează în ce fel; scutirea de impozite pentru monumente se stabilește de către Consiliu în mod preferențial; finanțarea se face în funcție de categoria monumentului și nu după necesitățile de conservare; se acceptă exportul bunurilor de patrimoniu; statul nu are drept de preempțiune la vânzarea monumentelor proprietate privată; sancțiunile pentru

nerespectarea legii le dau numai oficiile de patrimoniu.

În deschiderea discuțiilor a vorbit dl. Radu Popa, vicepreședinte al CNMASI, care a spus că proiectul de lege al Ministerului Culturii reprezintă un pas înapoi față de propunerile precedente, o împunere abuzivă a administrativului și politicului în domeniul de activitate al specialiștilor. Prin faptul că financiar rolul decisiv este al ministerului, iar pe plan local hotărârile le iau oficiile județene de patrimoniu (care sînt subordonate Prefecturilor), rolul științific al CNMASI și DMASI dispăre. În această situație cere Comisiei Naționale să ia atitudine oficială împotriva acestui proiect de lege.

Dl. Dinu C. Giurescu se rialiază acestei opinii și propune întocmirea unui protest colectiv, precum și o campanie în presă. Necesitatea unor articole în presă în apărarea legii monumentelor și articole de răspuns la atacurile din ziarul „România Mare” a fost susținută și de dna Sanda Voiculescu și dl. Ludovic Demény.

O mențiune specială face dl. Ș. Popescu-Dolj subliniind că, în situația în care e singurul specialist din Ministerul Culturii, nu a avut cunoștință de acest proiect de lege conceput, se pare, într-un cerc foarte